

LO CATALANISTA

Setmanari defensor dels interessos morals y materials de Catalunya

La correspondencia al Director.—Los originals no's tornan

DIRECCIÓ, REDACCIÓ Y ADMINISTRACIÓ
Carrer de Capmany, número 18
SABADELL

PREUS DE SUSCRIPCIÓ
Sabadell 2 rals al mes.
Fora 8 " trimestre.
Un número sol. 1 "
Anuncis á preus convencionals.

VOLÚM II

DE LA

Biblioteca de LO CATALANISTA

APLECH DE POESÍAS

donadas á llúm en aquest periòdich

EN LO SEGON ANY DE SA PUBLICACIÓ.

Forma un volúm en octáu de 176 planas y conté composicions dels següents autors:

Agnés Armengol de Badia.—Dolors Moncerdá de Maciá.—Mercé Vilaclara y Gibert.—Joaquím Ayné y Rabell.—Francisco Bartrina.—Bonaventura Bassegoda.—Joaquím Botet y Sisó.—Francesch Pelay Briz.—Victor Brossa y Sangermán.—Joaquím Cabot y Rovira.—Ramón Andreu Cabrelles.—Joseph Calonge.—Anton de P. Capmany.—Antoni Careta y Vidal.—Modest Durán y Folguera.—Sebastià Farnés.—Joan Freixa y Cos.—Joseph Got y Anguera.—Àngel Guimerà.—Francisco de P. Huertas.—Arthur Masriera y Colomer.—Francesch Matheu.—Ernest Moliné y Brasés.—Lluís B. Nadal.—Jaume Novellas de Molins.—Joan Pons y Massaveu.—Enrich Prat de la Riva.—Manel Ribot y Serra.—Joaquím Riera y Bertrán.—Joaquím Rubió y Ors.—Rafel Sales.—Jascinto Torres y Reyató.—Agustí Valls y Vicens.—Jascinto Verdaguer.—Narcís Verdaguer y Callís.

Preu: UNA PESSETA

Pera 'ls subscriptors: DOS RALS

Está de venda á Sabadell en lo C.
Sant Pau, n.º 4, y en la Imprempta d'.

UN ALTRE DOCUMENT IMPORTANTÍSSIM

En nostre darrer número donàrem ja compte d'un magnífich document publicat pel *Centre Català Agrícola é Industrial de Vich y sa comarca*, en lo qual se reivindicava ab rahons inapelables lo dret de las associacions catalanas á constituhirse, redactar sas actas y donárlashi forsa oficial devant de las Autoritats, en la llengua del país.

No ho ha volgut comprendre aixís lo Gobernador Civil de la Provincia, que tractantse d'una qüestió nova pera ell l'ha resolt en sentit contrari á la llibertat y'l respecte á Catalunya; y en vista de la actitud poch lloable del senyor Antúnez, lo *Centre de Vich*, ansiós de rompre sas primeras armas contra la rutina uniformista que'ns falsifica arbitrariament tot lo de la terra, s'ha dirigit pel camí recte al mateix Ministre de la Governació exposantli los indiscutibles fonaments de sa protesta pera que ell los tingui en compte en aqueix assumpto tan clar com la llum del sol.

Lo document que dirigeix lo *Centre de Vich* al senyor Capdeponet es lo que segueix, carregat de abrumadora llógica y rublert d'aquella serenitat catalana que sab *dir las veritats* als governants ab lo *deguí respecte* pero ab la *deguda energia*.

No cal dir que per l'esperit y per la lletra del document, estém identificats ab la protesta del *Centre Català de Vich* en tot y per tot.

Llegim:

EXCM. SR.:

La Junta Directiva del *Centre Català Agrícola é Industrial de Vich y sa comarca*, acut á V. E. y diu:

Que l'Alcaldia de Vich en ofici número 447, que acompanya, li comunica, en lo dia 9 del corrent mes, la resolució del Govern civil de Barcelona del dia 5, tornantli, no solsament l'acta de la constitució de la societat, sino fins lo recurs d'alsada del dia 4, també del present Setembre, en que se apel·lava devant de V. E. del acort de aquell Centre Administratiu del 16 d'Agost pròxim passat.

La historia dels fets es en breus paraulas la següent:

Complerts los requisits de la ley de associacions de 30 de Maig de 1887, en son article 4.^{rt}, atenentse al article 5.ⁿ, lo *Centre Català* se constituí lo dia 11 del citat mes d'Agost, nombrant la Junta Directiva, y del acta se remeté copia al Excm. Sr. Gobernador Civil de la Provincia. Lo Gobernador la tornà en primer lloch, per falta del sello, y en segon lloch,

per no estar escrita, diu, en l'*idioma oficial*. Al mateix temps que's cumplia ab la llei fiscal, se recorregué contra una ordre que, traspasant las filas assenyaladas á la primera autoritat de la Província, de una manera indirecta volia convertir en llengua oficial la que may se ha parlat per tots los espanyols, que cap d'ells té obligació jurídica de entendre y que moltíssims no entenen, sens deixar de ésser, per aixó, respectables ciutadans é ilustres fills de la patria.

De més á més, lo Govern Civil no's contenta ab resódrer, sino que, en forma indirecta, pretén que sigan sas decissions fermes, en lo moment mateix que acaban de dictarse; y en prova de aixó, en lloch de cursar fins á V. E. lo recurs presentat, lo torna, com se desprén dels documents que s'uneixen baix número 2 y 3, y que son lo mateix recurs d'alsada y la mateixa copia autorisada del acta de la constitució de la societat.

Devant de eixos fets, la Junta Directiva no pot menys d'acudir directament á V. E. disposada com está á defensar los seus drets y obligada per los Estatuts á sostenir fins l'últim recurs las prerogatives civils y polítiques de Catalunya.

Las consideracions jurídiques han de ésser pocas, més son indestructibles. Com digué al Excm. Sr. Gobernador Civil, diu á V. E. que no hi ha cap llei del Regne que declari que'ls catalans no puguin dirigir-se en catalá á las autoritats administratives, y menys, que la llengua que's parla en algunas provincias d'Espanya, en variadas formas y casi innumbrables dialectes, y que'n diuhén castellana sigui l'*oficial y exclusiva*, en tota classe de reclamacions, instancias y documents.

Lo Decret de Nova Planta (llei 1.ª, tit. 9, llib. 5.ª de la Nov. Recop.) que al comensar lo regnat de Felip V destruí la organisació política de Catalunya, lluny de abolir la llengua catalana, en son article 42 segons algunas edicions y 44 segons altres, determina: que'n tot lo demés no previngut ab lo mateix s'observin nostras *Constitucions*. Nostra llengua, per tant, fou respectada y regonogada.

Sab tothom, que fins que estigué vigent la llei del Notariat de 12 de Maig de 1862, la major part d'escripturas públiques, en catalá s'escriuían en nostra terra; y eixa llei, sols de documents notariais parla y no de recursos endressats á autoritats administratives, ni tampoch de actas de sessions de associacions particulars.

Ni la llei Provincial, ni la Municipal, ni cap de las que venen á ésser com declaracions dels articles de la Constitució, ni la Constitució mateixa, diuhén en lloch que'ls catalans no pugám parlar en catalá á nostres Alcaldes, á nostres Governadors, ni á nostra Reyna. ¿Y cóm podrian dirho si sempre s'ha concedit eix dret nascut en lo fons mateix de l'ànima y consagrat per l'història de tots los pobles de la terra, als francesos, als alemanys y á tots los estrangers, quan se dirigeixen á las Autoritats espanyolas?

¿Qué més? Lo govern central oficialment y en actes importantíssims ha parlat en català als catalans. Basta recordar tres fets. Lo general Prim en català arengà als voluntaris en los camps gloriosos del Àfrica; lo general Conde de Cheste en català y en document imprés y publicat en lo Setembre de 1868 encomenà la sumisió á la Reyna D.ª Isabel II, quan en Alcolea s'havia alsat lo crit de revolució, y en l'últim diumenge del mes de Maig de 1888 devant de la Regent del regne, alsantse l'Excm. Sr. president del Consell de Ministres del costat del Alcalde y del Gobernador de Barcelona y dels Ministres de Foment y de la Guerra, en català obri y en català tancà la festa dels Jochs Florals. Si las autoritats espanyolas cumplint las lleys del pahis y donant exemple als súbdits, poden dirigirse *oficialment* en català, en nostra llengua que ab gran dificultat parlan; ¿en quin principi de justícia's funda que nosaltres que l'hem mamada dels pits de nostras mares, que no n'enteném cap més sens primer traduhirla, y que morirém, si á Deu plau, demanant en ella l'ajuda del Cel, no pugám escriurela en los llibres de nostres reunions formadas per defensarla, ni dirigirnos en la llengua de nostra terra als que á n'ella s'han dirigit, ara cridant nostre auxili, ara com penyora de respecte?

L'ofici del Gobernador que baix n.º 1 s'ha acompanyat parteix (siga dit en termes de defensa) d'un fals concepte. Diu que 'l castella es l'únich idioma *oficial* en què han de escriurers quants documents degan produhir sos efectes en las oficinas y dependencias del Estat. En primer lloch moltíssims documents escrits en llenguas extrangeras produheixen sos efectes en las oficinas y dependencias del Estat; en segon lloch, hi ha oficinas y dependencias del Estat, com la Diputació de Barcelona, que admeten y donan curs á documents escrits en llengua catalana, y en tercer lloch, si 'l castella es llengua oficial perque en ella s'hi escriuhen ara las lleys, llengua oficial es la nostra, perque las més importants de Catalunya, vigents y fins pel Códich Civil confirmadas en ella están escritas; y si ho és, perque's parla en algunas provincias, ho es també la nostra, que's parla en las més ricas, més floreixents en arts y en industria, més progressivas, més conegudas en lo mon y més admiradas dintre y fora de casa.

La Junta, tem cansar á V. E. en qual rectitut confia y en virtut de tot lo expressat:

Suplica's digni revocar los acorts del Gobernador Civil de Barcelona de 16 d'Agost últim y 5 del corrent més, declarant que l'acta de la sessió inaugural, ó de constitució de societat pot ésser escrita y s'ha de admetrer son testimoni en català, quedant complert l'article 5.^{nt} de la ley de 30 de Juny de 1887.

Gracia que espera, perque no pot duptar de la justicia de V. E.

Vich, 11 Setembre de 1889.—Lo President, *Francisco de Paula Masfe-*

rrer y Arquimbau.—P. A. de la J. D., lo Secretari, *Albert Grané y Closa*.
Excm. Sr. Ministre de la Governació.

Segons llegim en lo número 19 de *L'Aureneta* de Buenos Ayres, la important revista que 'ls vascongats publican en la República Argentina ab lo títul de *Laurak-Bat*, corresponent al día 1 del passat Agost, dona á llum lo Discurs sencer del president dels *Jochs Florals* d'enguany lo Mestre en Gay Saber, don Angel Guimerá. Molt nos plau la tal mostra de afecte en vers á nostres ideals, que son los seus propis, y no podém menos de traduhir y publicar lo preàmbul que precedeix al esmentat discurs.

Diu aixís:

«En una época en que'l cosmopolitisme ofega 'ls afectes y 'ls sentiments de l'ànima; en un temps com lo que atravessém, en que'l radicalisme del llenguatge fereix nostre viciat organisme, qu'ho tolera tot, menys la cruesa y la claritat de la vritat núa, podrá semblar dur per lo atrevit, l'hermós discurs que mes avall transcrivim, y que fou pronunciat per lo President dels *Jochs Florals* de Barcelona, lo día 5 de Maig prop-passat; mes no succehirá segurament aixó á n'aquells que coneixent la historia de la volguda Espanya, assisteixen ab greu pesar al arrelament y desenrotllo de las causas que originaren y son causas encara de sa trista situació.

Eixos, que felisment son molts, aplaudirán lo valent discurs del senyor Guimerá.

En la vida del home, com en la dels pobles, no existeix mes alternativa que'l ser ó no ser y pera *ser*, precis es disposar de la propia voluntat ab los drets que garanteixen sa existencia y precisan sos debers; y lo *ser* de nostra volguda patria sols lo concebim ab lo sistema regional, ab la vida propia é independent de cada una de las parts que la constituheixen, pera que aqueixas al abrich de tal benefici, al que totas tenen llegítim dret, puguin desenrotllarse ab complerta llibertat en la esfera de sas facultats y necessitats, y pera que d'eixa sort pugan portar al centre comú que forma la patria, lo valió concurs de sa fecundant activitat.

Eixas condicions constitueixen la grandesa d'Espanya y sols ellas podrán tornarli sa pasada preponderancia moral y material, puig es una vritat axiomática y com á tal irrefutable, que la salut y la forsa del tot está en lo vigor de las parts que componen aquest tot.

Per xó creyém que'l ser *autonomista* es desitjar la vida propia dins de la comú, es tendir á la grandesa y á la emancipació de la patria; en tant que l'atentar á n'eixa autonomia es atentar á la dignitat y existencia d'ella.

Donats aqueixos principis que 'ls hem explanat en nostra *Revista* en molts

ocasions y han sigut sempre nostre credo, no necessitem extendrens en mes consideracions, pera manifestar nostra adhesió als propòsits que campejan en lo discurs que 'ns ocupa, per quant la causa catalana es la vascongada, com també es l'aragonesa, gallega y castellana, y per consegüent espanyola.

Observém, no obstant, que pera explicar la cruesa d'algunes apreciacions històriques y polítiques, es precis tindre en compte que'l senyor Guimerá parla en representació de la vida regional, desconeguda per abusos de força que l'història condemna y trepitjada y despreciada tant per lo govern central com per la majoria dels partits polítics, que en rigor se separan d'aquell en la forma mes que en lo fondo de sas aspiracions y principis.

Per lo demás, lo *localisme* que's veu en lo discurs que recomaném es també llògich, desde'l moment que aboga per la existencia de sa Regió ab los atributs que la caracterisan; aqueix *localisme* nos fa augurar lo prompte renaixement de la vida regional en Espanya.

A FREDERICH SOLER ⁽¹⁾

La Academia Española, premiant á En Frederich Soler per un de sos dramas, ha reconegut com nacionals la llengua y literatura catalanas.

(INSCRIPCIÓ DE LA MEDALLA CONMEMORATIVA.)

Las Joyas van cisellá'
ab ór de tan bona mena
que s'enmaridá la Escena
ab lo Teatre Catalá.

Ella era esquerpa en excés;
Ell sols en broma hi parlava;
mes un geni l'alentava
y li deya—; *O rey ó rés!*

Com expressió noble y franca
de nostras costums sencillas
li oferi *Las Francesillas*,
li va dar *La Rosa blanca*.

Quan ella acceptá'l recort
de las flors que li donavan,
Las Papallonas volavan...
¡presaji de bona sort!

Lo Collaret va acceptá,
la boda's tingué per bona
y'l *Rector de Vallfogona*
va venirlos á casa.

Ell l'estimava ab fe ardent,
la feu *Senyora y Majora*,
quan tot de cop ella plora
sentint *Lo Dir de la gent*.

A son ayment adorava,
mes matava sa alegría
La Banda de bastardia
de la llengua qu'ell parlava.

Ell, llavors, sentint *Lo Plor*
de la madrastra á ponent,
invocá ab ferm ardiment
á son geni protector.

Son geni lo va escoltar
á son dolor posant ralla,
y ben prompte la *Batalla*
de Reynas se va donar.

D'aquella batalla ruda
per l'ardit geni guanyada,
nostra llengua menysprehada
va sortirn' reconeguda,

(1) Nota.—Aquesta composició fou repartida en fullas impresas en la solemne funció dedicada á'n Frederich Soler per la Companyia Catalana lo dia 12 del corrent mes.

proclamant ben alt pe'l món,
qu'ella té tan dret á viure
com la que varen escriure
Cervantes y Calderón.

Gloria al geni verdader
que la batalla guanyá;
Gloria al Teatre Catalá;
¡Gloria á Frederick Soler!

MANEL RIBOT Y SERRA.

Sabadell 12 Setembre de 1899.

LA GEOGRAFIA EN LAS ESCOLAS DE CATALUNYA

II.

COM S' ENSENYA Y COM SE DEURIA ENSENYAR

Examinada ja en nostre anterior article la trascendental qüestió de la ensenyansa en llengua forastera que afecta á la ensenyansa en general, avuy nos cal enfondir en lo tema d'aqueixos articlets, examinant lo defectuós sistema que s'usa en nostras escolas pera donar á conèixer una assignatura tan important com la Geografia.

La exposició de qualsevol tema d'ensenyansa, y particularment en los llibres de text, deu tenirse en compte, y aixó está á la comprensió de tothom, que's basi sempre en passar de lo fácil á lo difícil, de lo conegut á lo desconegut, de lo senzill á lo complicat, únich procediment clar y concís perà adquirir y ferse sólits los coneixements que s'inculquin sobre qualsevol materia en lo ram d'instrucció primaria, de manera que las ideas se vagin presentant succesivament per medi d'un ben graduat método d'exposició.

Mes aixó no te exacte compliment, y'n donarém probas mes que evidents.

Cal no mes fullejar qualsevol dels Tractats de Geografia que's posan en mans dels noys en las nostras escolas.

En termes generals, lo procediment sintétich que'n ells s'hi observa es del tot perjudicial, y molt mes quan en los detalls, ó sia en l'estudi analítich del nostre territori, s'examina aquest ab molt poca diferencia de datos mes que las altras Regions d'Espanya. Com se veu, donchs, y per de prompte ja trobém que és improcedent l'adopció del procediment general per quant se separa del principi fundamental que prescriu la pedagogia, aixó es, de passar de lo conegut á lo desconegut.

Es de suposar que tothom que pensi una mica veurá tot seguit que'l motiu de la infracció de ley pedagógica, no es altre que'l de

fer apareixer á la vista dels noys catalans la Espanya, com si diguessen de *cos enter* única y exclussivament, allunyant tota tendència que pugui fomentar l'esperit regional y esborrant en conseqüència tot lo que donaria idea de las antigas Nacionalitats ibéricas, en altres temps mes afortunadas ab sos governs y legislacions propias. Y dihém aixó, ja que podém estar ben segurs de que á presentarse un Tractat de Geografia tal com nosaltres veyém que ho disposa la rahó y la llógica científicas, ni tan sols sería aprovat per lo Consell madrileny d'Instrucció Pública, donchs tot seguit 'l calificaría ja d'atentatori á la *unitat de la patria*. Lo qual no vol dir pas que si 'ls hi retreguessim las poderosíssimas rahons en que 'ns apoyém, nos las negue sin com á *bonas en general y científicas* sense réplica, pero, aixó si, *poch aplicables* á n'al cas en que á ells los poden molestar y puig no troban *natural ni cómodo* que, per obehir á la Pedagogia, ells mateixos ordenin, aprobin ó decretin lo principi de destrucció d'aqueixa *uniformitat absorbent*, ab la qual, y solzament ab la qual, ells poden impunement explotar á la nació.

Succeheix; donchs, que al entrar un noy en la ensenyansa de la Geografia, lluny de que aprengui las definicions precisas pera després entrar ab bon peu y sense esforços en las descripcions de las Comarcas que forman son pahís natiu, (ab lo qual se faría ben capás pera anar seguint estudis majors,) lluny d'aixó, repetim, se li ensenya ab una ridícula cantarella, á retenir en la memoria totas ó gran part de las capitals del Globo, quan verdaderament ignora, fins la situació é importancia dels pobles mes vehins allá hont habita.

Justament en aquest punt, no'ns ha fallat trobar en un notable Tractat lo mateix que nosaltres defensém, y son molts los autors, pero molts, especialment d'Inglaterra y dels Estats Units, que están d'acort en sostenir que la Ensenyansa de la Geografia deu comensar per la llar payral; es á dir, que 'l Mestre deu ensenyar primer que tot la geografia de son lloch, vila ó ciutat, seguint successivament la de la comarca, després la de la regió, pera entrar mes tart en la de la nació y del estat, y extendres al últim á cada una de las cinch parts del mon á mida que 'ls avensos ho vagin facilitant.

Pera comensar á preparar aquesta ensenyansa, bo es que al noy se li dongui una idea general del Globo de la terra com introducció

sin-té-ti-ca, que al cap d'avall ab una explicació n'hi ha prou; pero no apurarli diariament la memoria en ferli apendrer noms y mes noms de llunyans pahíssos, aixís com tampoch obligarli á contestar infinitat de preguntas que no pot compéndrerlas ni te'l aptitut suficient pera estudiarlas. Justament es d'aquest modo com s'apodera la rutina dels noys; y tot lo que aixís aprenen no hi ha dupte que sols serveix pera fèrlos-hi perdre'l temps en perjudici de sa instrucció que podría ser mes escullida y profitosa.

Si algun Professor llegeix aquestas ratllas, y molt mes si perteneix á la classe de Mestres públichs, no deu ofendrer per las observacions que acabém de fer; puig en aixó y en lo que deya nostre primer article respecte del llenguatge en la escola y en los llibres de text, sabém perfectament que de rigor han de obehir tot lo que la Direcció general los hi imposa ja sia tort ó dret, ab voluntat ó sense voluntat propia; y sacrificant molts d'ells sas nobles ideas y sos patriótics sentiments; de lo contrari s'arriscan á que 'ls sorprengui l'Inspector, y una mala nota ó informació d'aquest los perjudiqui en gran manera.

La culpa, ja ho hem dit, prové de las disposicions centrals forjadas única y exclusivament segons lo motllo que 'ls hi convé als que per desgracia y vergonya de la nació, no 's preocupan gens ni mica de las necessitats de las Regions que, com la nostra, tenen especialitat de carácter y de llenguatge, essent per tant dignas de que se las tracti ab un criteri mes expansiu, mes generós y mes lliberal en lo verdader sentit de la paraula.

No ferho aixís, es esclavisarlos y atentar contra 'l seu desenrotllo moral é intelectual.

¡Y després nos dirán á nosaltres *exclusivistas*!

FRANCISCO FLOS Y CALCAT.

Recordarán nostres llegidors que en un dels darrers números donarem compte d'haverse publicat á París la traducció francesa del preciós poema catalá del immortal mossen Jascinto Verdaguer, *Canigó*.

Donchs bé, d'aqueixa traducció, feta per Mr. Tolrá de Bordas, se n'ocupa ab gran elogi lo periódich francés *L'Éclair*, en un entussiasta

article degut á la ploma del docte escriptor y ferm propagandista de las lletras catalanas, Mr. Frederich Donnadieu.

LO CATALANISTA, gelós com es fins al extrém de las glorias d'aquesta Terra, no pot menos de concedirli un lloch en sas modestas planas á la autorisada opinió del referit publicista francés, qual noble actitud contrasta una vegada mes ab la repulsiva indiferencia que la nostra Literatura 'ls hi ha inspirat sempre á nostres *germans* de Castella.

Traduhím:

«En lo moment que la ciutat de Montpeller se prepara á renovar la memoria, massa oblidada, d'un dels seus fills mes il·lustres, son antich senyor, Jaume Ier, rey d'Aragó, comte de Barcelona, etc., un poema catalá del gran poeta Verdaguer, traduhit al francés de la manera mes notable, no podia apareixer mes oportunament.

Lo *Canigó*, poema dels mes interessants en que pren nova vida l'hermós pahís situat sobre la vessant francesa dels Pirineus, ab sas llegendas tan poéticas, sa historia, sas costums, y ahont queda retratat fins en sa constitució fisica d'una manera tant exacta y precisa, que ha pogut servir de guía á molts excursionistas catalans, lo *Canigó* no podia trobar un traductor mes competent, en tots sentits, que Mr. Tolrá de Bordas. Per son naixement en los Pirineus-Orientals, per sos estudis sabis en literatura, historia y poesia, per son coneixement sobre tot del idioma que havia de traduhirse, Mr. Tolrá estava predestinat á eixa obra. Ella ha de popularisar y fer estimar mes entre nosaltres, si aixó es possible, la figura simpática d'aquest poeta, d'aquest capellá inspirat que's diu Verdaguer, y que ha de ser reconegut, fins pels mellors caps de brot de la crítica castellana, un dels primers, sino'l primer, entre'ls poetes no solzament de Catalunya, sino de totas las Espanyas.

S'havían fet retrets á la primera epopeya de Verdaguer, *L'Atlántida*, per la preponderancia de la part descriptiva sobre la narrativa y humana. Semblant censura no pot pas dirigirse al *Canigó*, d'ayre mes modest, senzilla llegenda si calia agafar la paraula del autor, en realitat verdadera cansó de gesta, en que tots los tons, tots los colors se barregen, en que'l cant de guerra va al costat del idili, en que la sangnanta lluyta succeeix als mes riallers quadros de la naturalesa, á las mes maravellosas creacions de la poesia y del art.

L'amor humá hi regna, en lo que te de mes jove y de més cego, ab lo filh del comte de Cerdanya, aquest desgraciât y hermós Gentil, que mor víctima de màgichs encisaments; l'amor hi regna també en lo que te de mes noble y de mes l·legítim, ab la bella Guisla, la esposa separada—pero separada per Deu—del comte Guifre, lo propi fundador del monastir de Sant Martí de Canigó al comens pel onzé sigle. Lo cant desé en que'l noble comte ve á donar á sa esposa nos

etern adeu, es lo mes hermós potser, lo mes patétich sens dupte de tot lo poema. Pero l'amor diví, l'amor ardent de foch de sacrifici y d'expiació voluntaria, hi es també celebrat d'una manera espléndida. Los dos cants darrers que posan de relleu lo triomf material de la Creu sobre las hordas mussulmanas, y la victoria del ideal religiós y cristiá sobre las passions sensuales representadas per las fadas, fan triomfar també aquest amor diví, del qual lo poeta de *L'Atlántida* y del *Canigó*, que ho es ensemps dels *Idilis* y *Cants místichs*, posseheix lo secret y manté d'ell sense fi la sagrada flama.

Pera que res hi falti de lo que pot interessar al lector francés, lo traductor ha posat al devant del poema un *Prefaci* de lo mes interessant, encara que un xich llarch, ahont son examinadas totas las qüestions que's refereixen á esta obra. Aquest *Prefaci* está seguit d'una carta al traductor firmada per F. Mistral, que acaba aixís: *Jo m'uneixo de tot cor als aplausos que van á acullir en Fransa la Cansó del Canigó, gracias á vostra versió tan exacta com poética.*

Res se pot afegir á eixa recomanació, y cadascú voldrá possehir un volum que es á la vegada un regalo per l'esperit y l'homenatge soberch á un extranger il·lustre, á la historia, al passat gloriós y á las bellesas naturals de nostre pahís.»

SECCIÓ POLÍTICA

Copiém d'un periódich:

"La gent de Romero está que veu las estrellas de tant clamar al cel. Avuy corre la veu de que Romero se fa zorrillista. Lo seu periódich, orga que te en Sant Sebastian, publica un article que s'atribuix al mateix jefe, y'l tal article segons contan es una sátira contra las altas institucions. No ho crech que Romero estigui encara tan desesperat.."

Donchs no fora d'estranyar.

Deixeus de tan temps sense estar el poder.

Lo que es si ell creu que ls zorrillistas tenen aprop la victoria pot darse com á cert.

Encare que tingués de ferse moro.

Los polítichs son aixís.

La qüestió es... la qüestió.

Castelar ha pronunciat, ó millor, ha llegit un discurs á Alcira.

En conmemoració sens dupte del que pronunciá allí mateix anys enrera.

Y en ell indica á sos correligionaris que una vegada obtingut lo sufragi universal se retirin del camp possibilista, y entrin per fi á formar part del monarquisme.

Deu considerar l'insigne don Emili que ja s'han purgat prou y es hora de posar á proba las forsas de son ventrell.

Veurem lo que hi diuen sos incondicionals admiradors de provincias.

En quant á ell personalment, diu que no's posará á cap distancia honesta ni deshonesta de la monarquia, perque altre cosa ni Europa ni América ho compendrian.

¿Cóm s'enten Europa y América? Y l'Assia y l'África y Oceania?

Fugi home, fugi, no s'emboiqui.

No fos cas que d'aixó'n vingués un conflicte universal.

Diu *La Epoca* referint-se al citat discurs de'n Castelar que per Madrit ja se l'anomena la *oración del huerto*, sens dupte perquè fou pronunciat en l'horta de un possibilista de la Ribera.

¡Pòbres castelharistas, no més los hi faltava aixó!

Qué poguessin dirlos-hi que venen del hort.

Copiém del *Diario de Barcelona*:

"*El Imparcial* del dia 10 publica un parte telegráfic de Sant Sebastian fetxat lo 9 en lo qual se lleix:

"Solsament hi ha gran concurrencia en las salas de joch del Cassino. No contents los "especuladors ab la tolerancia del *bacarrat* han establert lo trenta y quaranta.

"Son numerosos y graves los disgustos causats per la pérdua de grossas sumas. Ahir á "la nit se feyan postas de mil duros."

"Se preten, segons he sentit, que'l Cassino continui obert durant tot l'hivern próxim."

Y'l número del mateix periódich corresponent al dia 11, nós entera de que:

"En la Carolina (Jaen) foren sorpresas lo 8 del actual dos partidas de joch, sent en-

"tregats als tribunals los individuos que las componían.

"Lo mateix dia foren detinguts 18 punts en Torredongimeno, de dita provincia."

Ja que no per respecte als ministres que acompanyan á la familia Real, per consideració á la Reyna deuria haverse enviat de jefe d'orde públich á Sant Sebastian al alcalde de la Carolina ó al de Torredongimeno, perquè no'ns sembla mol correcte que aquella estació d'istiu preferint-se per S. M. se converteixi en punt de cita pera'ls jugadors ó en perill de ruina per'ls que allí acudeixen; atrets potser per la presencia de las personas Reals.

Rahó tenia lo senyor Alonso Martínez en dir que en cap país del mont se gosa de tanta..... llibertat com en Espanya."

Y efectivament; la rahó li sobrá al destructor de las lleys forals espanyolas.

¿Ahont sino en Espanya se permet la *llibertat* de faltar tant descaradament á la ley de bases.

Un periódich de Málaga anuncia qu'en las próximas eleccions municipals se presentan candidats per aquella capital, las següents personas:

Un pare y dos fills, diguéim tres.

Lo sogre de un de aquets y un germá del sogre: tres y dos, cinch.

Dos cunyats del altre fill: cinch y dos set.

Y un cusí germá del pare: total vuyt individus de una mateixa familia.

Vaja que d'aixó se'n diu una familia modelo.

No mes faltaria que també's presentessin las donas.

La vritat es que'ls malaguenys potsé encara sortiran guanyanthi.

Perque *certas cosas* val mes tractarlas en familia.

Llástima que tants sogres y cunyats y gendres acabarian per no entendrers y'ls plats trencats anirían á parar al cap del poble.

Si aquest tingués prou calma pera aguantar á tota la parentela.

De un article de *El Imparcial*:

"Los nostres homes públics, per desinteressats que sian, no saben passarse sense'l poder. L'anyorament de la poltrona ministerial los assalta, no quan están lluny de ella, sino fins quan entreveuen lo perill de pèrdrela. Donéu á un personatge d'un partit polítich lo triomf d'aquest, la realisació de son programa, lo compliment de sos compromisos, pero no li donéu la cartera, y'l personatge sentirá un inmens buyt que'l posará de humor

trist y pessimista. Lo subjectivisme'l portará aviat á pensar, que perque ell no está bé, tot vá malament, encara que estigan satisfets sos amichs íntims. Aixís s'explica 'l fet de que algun desterrat del Govern vagi per aquestos mons, dihent á qui vol escoltarlo, que desde que ell no es ministre, ha minvat la prosperitat del pahís y han aumentat totas las plagas, desde la emigració fins al *mildew*..

La pintura es exacta, completament exacta.

No hi faltaria mes pera completar lo quadro que confesés *El Imparcial* que ab tot y lo repugnants que son, tenen encara certs homes polítichs los serveys de son periódich á sa disposició com si's tractés de gent digne y patriótica.

Que es de lo que se'n deurian donar vergonya los que pretenen ser caps visibles de la premsa espanyola.

Crítica un periódich centralista que 'ls federals valencians vulguin la llengua valenciana oficial en son regne, y á aquest objecte recorda la afició dels carlins de Viscaya á la llengua éuskara, volguent demostrar que si are no 'ns enteném ó mes ben dit, 'ls centralistas no s'entenen, que farian 'l día que las aspiracions mentadas fossin aletesas.

Primer que tot pensi'l periódich aludit que si ells no s'entenen culpa será de las concupiscencias políticas que á la ruina'ns portan y no de la llengua qu'usan pera enganyar al poble, y segonament reflexioni un xiquet, y veurá que es mes digne que cada regió usi sa propia llengua, que no pas en certs actes oficials ó públichs usar la francesa com ells acostuman.

INDUSTRIA

LA TEORÍA Y LA PRÁCTICA

II

Me sab molt greu haverho de dir; pero 'ls industrials de casa nostra, llevat de honrosíssimas y molt valiosas excepcions, tenen encara ideas equivocadas sobre la práctica y la teoría y tendeixen en general á rebutjar aquesta perque la consideran com á supérflua y antieconómica.

Com en la edat mitjana 's pagavan certs nobles de no saber casi llegir ni escriurer perque 's creyan que aixó feya mes guerrero, també ara hi ha industrials que fan gala de no ser homes teórichs, sino purament práctichs, perque creuen que aixó fa mes aixirit, mes comerciant, mes home d'aquells que ells ne diuen que se saben entendre.

Hi han á Catalunya, en molts rams de la indústria, establiments d'importancia perfectament regits teórica y prácticament, per personas peritas, enginyers, ó nó; mes n'hi han d'altres, en lo ram de maquinaria, en lo de filats y teixits y sobre tot en las petitas industrias, mecánicas ó químicas, que deixan molt que desitjar, perque hi campeja sols la rutina, la práctica mal entesa obrant á cegas, lo mal gust y la vulgaritat sobreixint per tots cantons, y la ignorancia, que 's fa sentir mes que 'l xiselet dels coixinets mal untats dels seus tallers y 's fa veurer mes que 'l rovell de las seaxs mal cuidadas máquinas y per tot arreu campeja com la boyra del vapor que 's pert de las seaxs abonyegadas calderas, com la polsina que fa estossegar de las mal ventiladas cuadras y com lo tremolor de las parets que fimbran ab l'etern rondinar de la maquinaria, grollerament establerta y mal menada.

¿Es degut aixó á un estat peculiar, per dirho aixís idiiosincrátich de Catalunya? Nó, de cap manera. Aquesta es una fasse propia de la industria, per la que han passat totas las

nacions ahont aquesta 's trova are mes desenrotllada y en un grau major de perfecció. A Inglaterra, á Fransa, á Bèlgica, á l' Alemanya y per tot arreu del mon ahont viu la industria se trovan al costat de grandiosos tallers de construcció y de superbas fàbricas, establiments industrials d' humil aspecte no tan ben dirigits ni tan ben endressats; pero sí que en las industrias montadas ab poch capital en aquellas terras, s' hi veu una explotació mes rahonable de dit capital; s' hi nota 'l sagell d' una instrucció professional mes completa que la nostra; mes bon método en las instalacions, mes cuidado en la conservació del capital fixe; mes aprofitament del capital circulant, mes orde en tot y en las industrias més senzillas una ben montada administració.

Quan un industrial comensa á establirse ho fa generalment ab escàs capital y escatima tot lo que pot los gastos d' instalació. Si trova una quadra disponible y barato la lloga, encara que no estiga del tot ben disposta per la industria que vol explotar. Si trova una màquina de vapor venturera la compra y lo mateix fa ab la caldera y la compra de la forsa que en lo seu comensament necessita. Si la quadra que lloga te ja motor y embarrats s' estalvia la compra d' un y altres y lo mes que fa es afegir los tambors ó politjas que necessita pero las velocitats que ha de imprimir als enginys que la industria explotada requereix. En lo cas de comprar motor y transmissions hi gasta lo menos possible, preocupantse poch de, si tot es proporcionat, porque ha d' adquirir lo que trova y no lo que la rahó dicta com á millor. En lo cas de llogar edifici, motor y maquinaria no te interés en la seua bona conservació per que en un trénit mes ó menos breu los ha de deixar. Lo mes que fa es donar un repàs al comensar fent adobar solzament las pessas que están mes gastadas y que podrian ocasionar una averia.

Cal, donchs, tenir en compte que la instalació es un dels factors més importants de la explotació d' una industria y que ha de ser sempre la més econòmica possible. L' interés del capital de instalació y la amortisació d' aquest capital entran en los gastos corrents d' explotació y per lo tant quan més petit aquell sia, menors serán aqueixos gastos y, á igualtat de las demás circunstancias, lo guany será més gran.

Los gastos de explotació d' una industria qualsevol tenen un límit fatal, lògich é ineludible: si no s' hi arriba, no s' fa 'l gasto necessari y la explotació no es completa; si s' traspassa, hi ha gastos superfluos y la explotació també s' en ressent. No s' han de planyer may, ni durant la instalació ni en lo curs de la explotació, los gastos reproductius; y aquí es ahont los petits fabricants d' ànim encongít y de miras raquítics s' estrellan: aquí es ahont se necessita la llum de la teoria y 'l tresor de la experiència; aquí es ahont l' industrial no s' ha de refiar d' ell sol pera ben conduhir aquella explotació, porque éll, si bé pot entendre en la part tecnològica de la industria que explota, no sab gens ni mica de lo que és lo motor, ni enten res tampoch en l' edifici ni sab res de lo que son las transmissions ni la millor manera de aprofitar la forsa motriu; á no ser que al caràcter de fabricant reuneixi lo de périt en maquinaria ó bé sia al mateix temps enginyer, en qual cas ja tindrà 'ls coneixements teòrichs y práctichs indispensables pera fer una bona instalació. Mes, generalment parlant, l' industrial no es enginyer ni té coneixements tècnichs sino en la especialitat industial que tracta de explotar: alashoras es quan ha de consultar ab una persona perita respecte als elements que entran en aquella instalació y que ell no coneix.

¿Se fa aixó en 'l extranger? Allá no s' estableix cap industria sense que un enginyer industial, mecánich ó químic, sia consultat pera la seva bona instalació, com aquí no s' fa cap casa d' importancia sense consultar ab l' arquitecte, com aquí y allá no se entau-

la cap qüestió jurídica sense consultar ab l'advocat. A Catalunya raras vegadas, se va á buscar á l'enginyer industrial sobretot per part dels petits industrials: ab un mestre de casas y un manyá s'arregla tot ó bé 's *desarregla*, y en aquest cas qui hi pert més que ningú es lo mateix amo que pensant senyarse 's treu los ulls.

Lo fabricant de poch, capital que vulga comprar motor y caldera y maquinaria, ja més ó menos usats, pot ferho perfectament y acudir per aixó á cal drapayre, pero que ho fassi assessorat per un bon pérít en aquesta classe de articles; que sia 'l seu assessor persona técnica que comprega lo género de máquina que necessita per la industria que vol explotar y que sábiga calcular exactament la potencia d' aquella máquina y li puga dir l' estat de conservació en que 's trova y 'ls gastos de reparació que s' hi haguessin de fer: que puga entendre si aquell motor venturer té cap tara que puga afectar lo seva bona marxa ó si alguna de las sevas parts constitutivas es inarmónica ab lo conjunt. Ha de saber també 'l pérít consultat quina caldera convindrà escullir pera aquell motor, que sia proporcionada al mateix y als demés usos que d' ella convingués fer. En tots los cassos lo pérít ha de saber calcular exactament la cantitat de vapor que la caldera ha de produhir, y, ab arreglo al resultat, ha de averiguar si las calderas ofertas á la venda tenen las midas proporcionadas á aquella producció, si serán ó no prou resistentas, si la seva construcció es ben feta, y fins á quin punt si vingués un augment de treball en la fàbrica podrian ellas y la máquina fer més forsa ab regulars condicions econòmicas y de seguretat.

Pera la instalació del motor y la caldera y la maquinaria en general ha de tenir també l'industrial una persona facultativa que entenga en aquestas especialitats: sense ferho aixís está exposat á no utilisar la forsa en la part que las darreras perfeccions permetin y aixó es un roséch continuu de capital, es una filtració contínua de part de la ganancia, es llessar diners al mar; es posarse en situació perillosa y de molta desventatja pera poger fer la competencia als industrials extrangers de géneros similars.

La ensenyansa profesional ben entesa, teórica y práctica, s'ha de propagar per Catalunya y per tota Espanya especialment en totas las regions y focos industrials. La generació que comensi per aquest camí sorá la més vigorosa pera fer péndrer vol á la industria; las generacions que vindrán detrás d' aquella serán las ditxosas, las que podrán viurer á pler á Espanya ab los fruyts del seu treball, las que 'ns planyerán á nosaltres que, sentint y veyent lo que podria ser la industria catalana y lo que es, veyent lo vel que cubreix á Catalunya y no poguentlo esqueixar, nos ofeguem á dins d' un mar d' amargura, veyém desde l'ombra atapahida que 'ns cubreix la bella resplandor de la vida en las terras més allunyadas, á l'altre part de l'Oceá, y no reneguem de la nostra terra porque encara la estimém y no sabriam ferho; no la deixém porque 'ns té l'ánima presa y avants que abandornaria preferim sucumbir ab ella y barrejar ab las sevas las nostras cendras.

PAU SANS Y GUITART.

(De *La Renaixensa* de Barcelon.a)

RELLEVO

Amor, cóm t'hi rumbejavas
ahir tarde pel passeig
y ab tas amigas parlavas
ab amorós xarroteig.

Estavas radiant, hermosa,
gronxant ton cos vincladis
mentres somreyas festosa
y omplías los cors d'encís.

Mes ¿perqué vas entristirte
quan me vegeres á mí?
Si la rahó encerto á dirte,
ab lo cap fesme que sí.

Darrera vostre venia....
—¿quin mal pensament, vritat?—
ja 'l vegí com te seguia,
un jovenet molt... tibet.

Es un mérit envejable
de las bonicas com tú,
trobar sempre un jove amable
qu'us fassi lo *rendivú*.

¡Quin torment per tas amigas!
per ta vanitat, quin goig!
jellas cap! sols tú; mes, digas,
¿perqué't seguia tot roig?

Prou qu' ho sé; tos ulls de fada
que's giravan molt sovint...
ta mirada en sa mirada...
y son cor d'amor glatint...

Es molt jovenet; fá pena
veurel tan plé d'ilusió

com á tú gentil s'enmena
cedint á falsa atracció.

¡Oh! éll creu que tú ets sa estrella,
l'angel pur qu'ha devallat,
prenent la forma mes bella,
per' endolsir lo seu fat,

qu'ets sa esperansa y sa vida,
sens tú voldria morí,
¡jo per sa galta enrojida
una llágrima hi vegí!..

Quan no't troba, boig camina.
cercante per tot arréu,
y sa vista s'ilumina
quan ta hermosa cara veu.

Y tú, tan amoroseta,
l'atreyas, ja se perqué;
per veure ta cosineta
si faria mal papé..

Estéu ben iguals per ara
de *nuvis*, cad' una, sí;
per mí, no renyiu encara.
Amor, ab lo teu permís...

E. MOLINÉ y BRASÉS.

NOVAS

Ab objecte de que no perdi la oportunitat l'execiu original que teniam en cartera, aumentém lo present número en quatre planas mes, en obsequi á nostres constants favoreixedors.

Lo passat dijous tinguerem lo gust de tenir entre nosaltres al distingit amich y ferm catalanista don Antoni de P. Aleu, director del simpátich setmanari catalá *L'Aureneta*, que's publica en Buenos Ayres.

Nosaltres que no teniam l'honra de conèixer al senyor Aleu personalment, als pochs moments, poguerem regoneixer y apreciar en ell las excelents qualitats del home estudiós y práctic, y al bon patrici de cor noble y generós.

Durant sa permanencia en nostra ciutat lo senyor Aleu fou obsequiat carinyosament per nostres compatricis; visitá algunas fábricas y magatzems dels nostres productes que li ferem molt grata impressió.

En 'l tren correo despedirem al infatigable defensor de la causa de Catalunya en la República Argentina, qui prometé visitar de nou nostra ciutat dintre pochs mesos.

Vinga en bon'hora lo senyor Aleu que Sabadell te sempre 'ls brassos oberts pera rebre á los bons patricis, que com ell ab sa visita l'honran.

Havém rebut en atent ofici la invitació pera assistir á la festa inaugural que celebrarà'l

día 24 dels corrents, la Associació de Catòlics d'aquesta ciutat, qual programa es com segueix:

A las set del matí se celebrarà missa de comunió general en la Iglesia de Sant Félix ab plàtica preparatoria per lo Rvent. P. Rector D. Segismon Boix.

A las deu, solemne ofici á gran orquesta en la mateixa Iglesia, ab exposició de S. D. M. y sermó á cárrech del eloqüent predicador Rvent. Dr. D. Cándido Sainz de Robles.

Per la nit, á dos quarts de nou, tindrà lloch en 'l local de la Associació una vetllada literari-musical en la que hi pendrán part varis distingits oradors de la capital.

A mes del discurs reglamentari del President y memoria del Secretari llegirán travalls los PP. Escolapis Jaume Torres y Joseph Calonge y los Srs. Llovet, Colomer, 'l Rvnt. don Salvador Borrell, y altres.

Avuy tindrà lloch en los Salons del Centre Industrial un magnífich ball de vetlla, organisat per alguns socis de dit Centre.

Las invitacions que, redactadas en nostra llengua, 's reparteixen, son de molt bon gust, campejanthi 'l bon humor dels iniciadors.

Per tal motiu es de suposar que los Salons del Centre Industrial se veurán aquesta nit en extrém concorreguts.

Per causas incompatibles ab la voluntat de los iniciadors, la funció que la *Societat Pi. tarra* devia celebrar lo próxim dimars á benefici dels habitants de Puigcerdós, se celebrarà lo dilluns día 23.

Pendrà part en la funció, además dels joves que componen l'esmentada Societat, los artistas de la companyia de sarsuela que actua en lo Teatro dels Camps de Recreo.

La societat "Ateneo Obrero" de Vilafranca del Panadés ha nombrat soci honorari á don Bartomeu Sala, per esser autor de la *Gramatica Catalana* pera us de las escuelas de Catalunya.

Celebrém que tan distingida associació sia propagadora de la ensenyansa catalana.

Lo diumenge passat se verificá 'l Certamen Literari de Sant Gervasi de Cassolas.

Llegí lo discurs presidencial lo senyor Coroleu, havent sigut aplaudit. Llegit lo veredict del jurat, lo senyor Mirabet que obtingué la Flor natural, elegí Reyna de la Festa á la senyoreta donya Matilde Torres y Silvestre, que passá á ocupar entre aplausos lo consabut sitial.

Obtingueren además premis la senyoreta donya Dolors Closas y Morera y 'ls senyors don Alfons M. Parés, don Emili Domenech, don Joseph Blanco Maya, don Joseph Lopez Vaello, don Anton Martínez Serralta, don Víctor Brossa Saugerman, don Ramon Ferrer, don Joseph Ricart y Guiralt, don Abelart Reyes y Aguilar y don Joseph María Borrell, aquest últim senyor ab una memoria que tracta del positiu alcans del article 15 del Códic Civil després de ser reformat.

Obtingueren accésits los senyors Brossa, Murull, Ubach, Cots, Bay, Marifern y altres que no recordém.

Llegim en nostre estimat colega de Reus, *Lo Somatent*:

"La *Associació Catalanista* de aquesta ciutat se proposa promoure la idea d'alsar un

monument á la memoria del pintor Fortuny. Pera portar endavant lo projecte conta ja ab lo concurs d'afamats artistes de Roma, París y Barcelona.

Per nostra part oferim á la "Associació Catalanista" nostra humil y incondicional apoyo pera perpetuar la memoria del fill de Reus que ha alcançat mes fama universal y qual nom atravessant los mars s'ha fet célebre en lo nou mon."

Celebrarém que siga prompte un fet aquest acertat projecte dels catalanistas reusencs.

Hem rebut un interessant folleto titulat *Congreso Internacional de Agricultura habido en París en 1889. Informe presentado á la Sociedad de Viticultura sobre la constitución de los viñedos del mediodía de Francia por Gastón Bazile, ex-senador.*

La traducció del francès (en que estava escrit l'original) al castellà ha corregut á càrrech de la important revista *Resumen de la Agricultura*.

Recomaném insistentment als nostres vinicultors la adquisició d'aquest folleto, en lo qual hi trobarán noticias utilíssimas pera sos interessos.

Se ven en las principales librerías de Barcelona al preu de 2 rals.

Hem rebut los números 18 y 19 del simpátich periódich catalá de Buenos Ayres, *L'Aurenetà*.

Se diu que'l Ministre de Foment ha escrit al senador senyor Maluquer de Tirrell, significantli que aixís que s'obrin las Corts, d'acort ab lo senyor ministre d'Hisenda, presentarà un projecte de ley demanant un crédit extraordinari pera portar á cap la reconstrucció del desgraciat poble de Puigcerdós, empiassantlo en lloch segur.

Llarch es lo plasso pera'ls que pateixen á l'intempérie. Sobre tot, estant á l'arbitrà de que quan s'obrin las Corts s'emboliquin en un *debat polítich* tan personal com inútil.

X aixó encara suposat que pera aquella fetxa continúhin sent encara ministres los que avuy ho son de Foment y d'Hisenda.

Que es molt suposar.

L'industrial de Barcelona, don Pau Sansalvador, en qual casa hi explotá darrerament un petardo, ha tancat sa fàbrica y liquidat son negoci.

Podrán estarli ben ágrahits los obrers de son establiment al infame *petardista* que ab tota tranquilítat deu escullir á las noves víctimes de sas criminals aficions.

Ha comensat á regir lo nou Reglament de correus.

En ell se suprimeix lo retorn dels sobres de la correspondència certificada y s'estableix en cambi l'*Avis de rebuda* firmat per lo destinatari; pera aixó s'entregarà en la oficina un sello de deu céntims.

A la correspondència falta de franqueig se li donará curs, obligant á qui va dirigida á posar los sellos corresponents. Se permet recullir las cartas posadas en lo correu avans que arribin á mans del destinatari, y pot donárseli altra direcció. Respecte als valors, pot remetre fins á la cantitat de 10.000 pessetas.

Retallém de *La Veu del Montserrat*:

"Las obras de restauració de Santa María de Ripoll, que van adelantant, son continuament visitadas, essent extraordinaria l'afluencia de viatjers que de totes parts hi acu-

deixen pera contemplar com s'alsa magestuós y ab tota magnificencia aquell temple, panteó de nostres Comtes.

Ab molt bon acort la vila de Ripoll ha posat lo nom del Excelentíssim senyor Bisbe Morgades al carrer ara novament obert que desembocará al monastir."

Ab gust copiém del setmanari catalanista de Vich la següent grata noticia:

"L'antich y acreditadíssim Col·legi de Valldemia, que tant de nom ha donat á Mataró y que d'un any ensá corre baix la direcció dels Germants Maristas, ha establert una cátedra de llengua catalana. Heusquí una idea que tot bon patrici aplaudirà. Nosaltres ho fem de tot cort, desitjant que's propagui y s'arrel·li, y ho recomaném especialment á certs col·legis, fins de nostra ciutat, que tot ho ensenyan en castellá, fins la doctrina y tota mena d'oracions y... altres cosetas que avuy callám per prudencia y que, si no hi há esmena, retreurem algun dia pera que's veja com moltes personas, per altre part estimables, perden l'esma y'l senderi ab la dalera de las modas y del castellanisme."

Fem nostras las consideracions del colega vigatá, desitjant que prompte enudeixi'l llohabilíssim exemple del important Co·legi Valldemia de Mataró, al qual felicitem de tot cor per sa patriótica decissió de honrar la llengua del palís, fentli un lloch en sas cátedras.

L'Orfeo Corunyés ha obtingut á París una gran medalla d'or.

Regna en la Corunya ab aquest motiu verdader entussiasme, perque la justa recompensa otorgada al Orfeo, entre tantas societats análogas que's disputavan lo premi, afalaga sobremanera l'esperit regional dels gallegos.

Trobantnos per falta d'espai y temps en la impossibilitat de poguer resenyar avuy detingudament y com s'ho mereix l'assumpto, l'acte trascendental tingut á lloch lo passat dijous en lo *Gremi de Fabricants*, ab motiu de la visita á nostra ciutat del infatigable periodista argentí Doctor Dávila, nos reservém pera'l pròxim número l'ocupárnosen extensament com se mereix.

Anticiparém avuy, que'l Doctor Dávila fou molt ben rebut per part de nostres fabricants los qui l'obsequiaren espléndidament ab un dinar en lo local del esmentat Gremi, y ahont poguerem aplaudir los bons propòsits que guían al ilustre argentí, los quals concepuém en alt grau profitosos pera la nostra industria.

Llegim en la *Revista Popular*:

"*Lectura y Ortografia de la llengua catalana seguida d'un Compendi d'Ortografia castellana per mossen Marian Grandia, Pbr.*—Recomaném aquesta obreta del major "interés práctic per molts de nostres paisans que encara que sembla mentida, no saben "llegir y menos escriurer son propi regional idioma. Tal nos ha tingut durant molts anys la "mania centralista que ha prevalet en la pública educació. Bé voldríam no's necessités "lo breu tractadet gramatical que'ns ofereix nostre il·lustrat company. Sigui no obstant "molt ben vingut, ja que per nostra vergonya havém de regoneixer que's necessita. Lo "tenim en aquesta administració. (1)."

Res nos cal afegir á las atinadas reflexions ab que recomana aytat obreta l'indicada *Revista*. Es tanta la vergonya que causa lo tristíssim fet de que la major part de nostres paisans no sápiguin llegir y menys escriurer son propi idioma, que convindria ferho present á totes horas y en totes las publicacions á fi de que tots los catalans s'adonessin del

(1) Tipografia Católica, carrer del Pi, 5, baixos.

vergonyós estat á que'ns ha conduhit l'absorció castellana, y fessin tots los esforços possibles pera llegir y escriurer nostra hermosa llengua, única manera d'esser dignes fills de nostra aymada Patria Catalunya.

Un aplauso de cor, donchs, al autor de la esmentada obreta, qual recomanació celebrém haver vist (malgrat sigui castellana) en la *Revista Popular* de Barcelona, la qual per la rahó de ser de Barcelona y Popular podria ben esser escrita en Catalá.

Ultimament s'ha estrenat en la parroquia de Sant Agustí de Barcelona una *missa de gloria*, obra del jove é inspirat compositor, don Domingo Mas y Serracant, conegut per haver posat en música ab gran acert una pila de cançons catalanas.

La referida *Missa*, que ha sigut molt celebrada, escrita pera quatre veus ab acompanyament d'instruments de corda y orga, y ofereix bons efectes d'armonia, realsats per la vigorosa sonoritat de l'orga.

La nostra felicitació al senyor Mas.

Lo *Centre Catalanista Provensalench* ha enviat un calurós missatge de felicitació á son consoci, lo conegut banquer, don Evarist Arnús, per las activas y sortosas gestions que ha fet al objecte d'alcansar l'indult del condemnat á mort anomenat Cubells á qui devian executar aqueixos dias en Sant Martí de Provensals.

Los obrers barcelonins han obtingut una brillantíssima acullida en París per part de las Autoritats francesas y d'una pila de corporacions oficials y no oficials.

En cambi han rebut una *fraternal* bofetada de la Delegació Espanyola presidida per don Matias Lopez. La tal Delegació ni sisquera'ls hi volgué facilitar als obrers catalans las entradas á la Exposició que de dret los hi corresponían; lo qual s'ha fet tant més notable quant després d'ells obtingueren entradas de la dita Delegació'ls obrers enviat pel Ajuntament de Sevilla.

Aixó sí: la arbitrariedad respecte á la Comissió de Barcelona fou esmenada á corre cuyta en las oficinas de la Direcció general de la Exposició.

Y que vagin aprenent los catalans com se'ls estima.

Se li ha ofert al Alcalde de Barcelona, senyor Rius y Taulet, la presidencia del festival hispano-american que's projecta celebrar en la vebina Republica ab motiu del 397 aniversari del descubrimient d'América.

Lo senyor Rius ha renunciat á tal honor per l'estat de la seua salut.

Per tot arreu hi bull l'esperit regionalista instintivament.

La societat coral *El Eco de la Corunya*, ha rebut una carta de varios entusiastas gallegos residents á la Habana pera que fagi una excursió á la capital de Cuba.

Los proponentes de tal idea ofereixen al Orfeo la quantitat de 6.000 *personas* además dels gastos de viatge y estada.

Ab tot y aixó, sembla que l'Orfeo no podrá accedir als desitjos de sos compatriotas de Cuba.